

Qlobal problemin çözümlündə Bakı mərhələsi

COP29-un yekun sənədi beynəlxalq birliyin nailiyyəti və Azərbaycanın növbəti diplomatik uğuru kimi qiymətləndirilə bilər. Rəsmi Bakı davamlı olaraq qarayaxma kampaniyası təşkil edənləri də məğlub etməyi bacardı.

Rüstəm Qaraxanlı

BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasının (COP29) yeni iqlim hədəfini qəbul etməyə müvəffəq olması ona qarşı aparılan təbliğatın iflasa uğramasının şübhə doğurmayan göstəricisidir. COP29-da qəbul edilən sənədə əsasən, inkişaf etmiş dövlətlərin inkişaf etməkdə olan ölkələrə iqlim fəaliyyəti üçün ildə 300 milyard dollar vəsait ayırmaları təmin olunacaq. 2035-ci ilədək bu məbləğ tədricən 1,5 trilyon dollara çatdırılacaq. Bu göstəricinin əvvəlki 100 milyardlıq həddən 300 milyarda çatdırılması Bakıda baş tutan qlobal tədbirin əldə etdiyi danılmaz nailiyyətdir.

Məcburi etiraf

Yüksək təşkilatçılıq, dünya birliyinin hədsiz marağı və iştirakçıların kütləvililiyi fonunda COP29-a ev sahibliyi edən Azərbaycana qarşı aparılan qaralama kampaniyasının uğursuzluğu ona sponsorluq edən dövlətlərin özləri tərəfindən də etiraf edilir. Tədbir başa çatandan sonra rəsmi Vaşinqtonun Prezident Co Baydenin adı ilə xüsusi bəyanat yayması və COP29-un nəticələrini alqışlaması, yaxud Avropa İttifaqının İqlim məsələləri üzrə komissarı Vopke Xukstranın açıqlaması həm okeanın o tayında, həm də Brüsseldə Bakı konfransının uğurunun həzm edilməyə başladığını göstərir. Əlbəttə ki, məcburən həzminin...

COP29-un bu nailiyyətini ev sahibliyi edən Azərbaycanın inadkar və ardıcıl iradəsinin bəhrəsi də hesab etmək olar. Çünki düz bir ildir ölkəmizə qarşı sürdürülən qarayaxma kampaniyası həm də COP29-un yekun sənədini sabotaj etməyə yönəlmiş niyyət idi.

Qərbin xəsisliyi

İqlim dəyişməsi və ekologiyanın korlanması kimi qlobal problemlər böyük ölçüdə elə həmin inkişaf etmiş dövlətlərin fəaliyyətinin nəticəsidir. Böyük sənaye potensialına malik, açıq okeanda nüvə sınaqları keçirməyə qadir ABŞ və Fransa kimi dövlətlərin bu qarayaxma kampaniyasının önündə getmələri bəşəriyyət üçün dağıdıcı təhlükəyə malik qlobal problemin çözümlünə vəsait ayırmaq istəməmələrindən irəli gəlir. Halbuki həm Vaşinqtonun demokratlar administrasiyası, həm Makron hökuməti, həm də Brüssel özlərini sanki problemin müqəddəratına məsul yeganə və əsas qüvvələr qismində nümayiş etdirməyə çalışırlar.

Belə bir gerçəklikdə iştirakçıların 300 milyard dollarlıq göstəricidə bərqərar olmaları həqiqətən də tarixi hadisədir. Şübhə yoxdur ki, qlobal Bakı konfransı gələcəkdə həllinə ümid edilən problemin çözümləsi istiqamətində tarixi mərhələ kimi xatırlanacaq.

Hədəf yekun sənəd idi

COP29-un iqlim dəyişikliyi ilə mübarizə prosesində tarixə düşdüyü bir gerçəklikdə Azərbaycana qarşı aparılan qərəzli və çirkin kampaniyanın bir neçə mərkəzdən idarə olunduğu və fərqli məqsədlər güddüyü aydın olur. ABŞ-nin demokratlar administrasiyasının, Makron Fransasının və Aİ-nin hədəfi Azərbaycanın səmimi təşəbbüslərini gözdən salmaqla qlobal konfransın gedişini pozmaq, nəticə etibarilə qəbul ediləcək qərarı əhəmiyyətsiz və təsirsiz etmək idi. Rəsmi Vaşinqtonun və Parisin ABŞ-nin qanunverici orqanında təmsil olunan senator və konqresmenlərdən, habelə beynəlxalq media qruplarından istifadə etməklə bir ilə yaxındır sürdürdükləri ləkələmə cəhdlərinin son ünvanı məhz COP29-un yekun sənədi olduğu şübhəsizdir.

Bütün bunlardan rəsmi Bakı kifayət qədər məlumatlı olub. Konfransın bitməsindən sonra Azərbaycan ictimai rəyinin və beynəlxalq birliyin də baş verənlərdən agah olması lazımdır. Avropa İttifaqı təmsilçisi Ursula fon der Lyayenin gülünc bəhanələrlə Bakıya gəlməməsi, Almaniyanın baş naziri Olaf Şoltsun ölkəsində hökumət koalisiyasının dağılmasını səbəb gətirərək anons edilmiş səfərini təxirə salması sıradan hadisələr deyildi. Reallaşmamış bu səfərlərin də əsas hədəfi COP29-un yekun sənədinə qarşı hesablanmışdı. Almaniya XİN tarixinin ən uğursuz rəhbəri Angelina Berbokun COP29-un son günlərində Bakıya gəlib iqlim dəyişməsindən daha çox siyasi mövzularda bəyanat verməsini kollektiv Qərbin düşünülmüş planının yekun addımı saymaq olar.

Azərbaycanın növbəti diplomatik qələbəsi

Qərbin Azərbaycana qarşı qərəzli mərkəzlərinin apardıqları kampaniya ilk gündən siyasi məqsədlər daşıyıb. Niyyət COP29-un missiyası ilə yanaşı, Bakının namizədliyini də gözdən salmaq olub. İrəli sürülən iddiaların məntiqsizliyi, iqlim mövzusu ilə əlaqəli olmaması bu mərkəzlərin başladığı kampaniyanın dayandırılması müqabilində Azərbaycandan hansısa siyasi güzəşti almağa, yaxud Bakının bir sıra məsələlərlə bağlı durduğu prinsiplə müqabilində geri çəkilməyə məcbur edilməsinə hesablanmışdı. Bu kontekstdə təbii ki, gözlər önünə gələn ilk məqam Ermənistanla Azərbaycan arasında yekun sülhün imzalanması məsələsidir. ABŞ və Aİ-nin belə bir razılaşmaya COP29-dan öncə və ya onun gedişatında nail olunması üçün basqılar etməsinin əsas səbəbi İrəvanı son 30 illik işğal cinayəti və onun fəsadlarının məsuliyyətindən qurtarmaq idi.

Tələsik sülhün məhz iqlim konfransı fonunda əldə edilməsi bir sıra merkantil hədəflərə doğru yol açdı. Məsələn, yeni seçkilər ərəfəsində demokratların uğursuz administrasiyasının beynəlxalq siyasi nailiyyəti bu gözləntilərdən biri ola bilərdi.

Nəhayət, Ermənistan və dünya erməniliyi də öz “pay”ını qoparmaq gözləntisində idi: Azərbaycana qarşı ərazi iddialarının təsbit olunduğu Ermənistan konstitusiyasında dəyişiklik edilmədən imzalanan sülh ermənilərə gələcəkdə Azərbaycana qarşı təkrar ərazi iddiası üçün yeni imkan ola bilərdi. Bir neçə aydır “erməni əsirləri”nin azad edilməsi tələbləri ilə müşayiət olunan avantüra məhz COP29 hesabına İrəvanın ümidlərinin reallaşdırılmasına hesablanmışdı. Bu baxımdan, qlobal konfransın yekun sənədinin qəbulu beynəlxalq birliyinə nailiyyətdirsə, Azərbaycana qarşı qarayaxma kampaniyasının təşkilatçılarının əliboş qalmaları da rəsmi Bakının daha bir parlaq diplomatik qələbəsidir.